

GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

(„zrakem ostřížím“ - viz znak GIBS na www.psp.cz)

Zpracoval: JUDr. Josef Hrudka

Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS)

- *Koncepce vychází z klíčové premisy, že kriminalita příslušníků bezpečnostních sborů je díky jejich znalostem o práci vlastního bezpečnostního sboru **kriminalitou pachatelů profesionálů**. Z toho vyplývá požadavek na vysoké odborné schopnosti takového orgánu.*
- *GIBS musí disponovat minimálně takovými právními, materiálními, informačními, analytickými a personálními prostředky jaké mají **útvary kriminální policie pověřené šetřením závažné trestné činnosti**.*
- *Motto: „Má-li být odhalování a stíhání kriminality příslušníků bezpečnostních sborů **efektivní**, musí jít **institucionální nezávislost ruku v ruce s vysokou odbornou kompetencí**.“*

Inspekce ministra vnitra

(stav do 1.1.2009, tzn. do účinnosti zák. č. 273/2008 Sb.)

Základní právní rámec

- ☐ **§ 2 odst. 4 zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů:**

„Úkol odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je policista, a zjišťovat pachatele plní postupem podle trestního řádu útvarem ministerstva pro inspekční činnost, přímo řízeným ministrem vnitra.“

- ☐ **§ 12 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů:**

„Policejními orgány se rozumějí útvary Policie České republiky a v řízení o trestných činech policistů útvarem Ministerstva vnitra pro inspekční činnost.“

Základní prezentované nedostatky

- *nízká míra integrity, nezávislosti a efektivnosti činnosti;*
- *způsob jmenování ředitele a bezprostřední zodpovědnost tohoto ředitele výhradně ministru vnitra (jmenován a odvoláván přímo ministrem);*
- *institucionální začlenění Inspekce ministra vnitra do resortu Ministerstva vnitra;*
- *příslušníci „inspekce“ jsou policisté ve služebním poměru;*
- *absence dostatečné, například parlamentní kontroly tohoto orgánu;*
- *podíl na přípravném řízení jen v jeho první části (vyšetřování vede státní zástupce).*

Inspekce Policie České republiky

(stav do 1.1.2012, tzn. do účinnosti zák. č. 341/2011 Sb.)

Základní právní rámec

- ☐ § 103 – 107 část druhá zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů upravující: postavení a úkoly, oprávnění a povinnosti, zkoušku spolehlivosti, kontrolu činnosti „inspekce“ ze strany Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.***

- ☐ § 12 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) , ve znění pozdějších předpisů:***
  - „Policejními orgány se rozumějí útvary Policie České republiky. V řízení o trestných činech policistů a zaměstnanců zařazených v Policii České republiky má postavení policejního orgánu Inspekce Policie České republiky.“*

Základní prezentované nedostatky

- *nízká míra integrity, nezávislosti a efektivnosti činnosti;*
- *institucionální začlenění Inspekce Policie České republiky do resortu Ministerstva vnitra;*
- *příslušníci „inspekce“ jsou policisté ve služebním poměru;*
- *podíl na přípravném řízení jen v jeho první části (vyšetřování vede státní zástupce).*

Částečné odstranění nedostatků

- ***ředitel jmenován vládou po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny ve věcech bezpečnosti;***
- ***kontrola činnosti „inspekce“ ze strany kontrolního orgánu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.***

GIBS I a GIBS II

- ❑ **GIBS I** - vláda České republiky uložila v bodě druhém ministrům vnitra (Ivan Langer), financí a spravedlnosti zpracovat a vládě **do 31. 12. 2008** předložit **návrh zákona o Generální inspekci bezpečnostních sborů** (rozeslán jako sněmovní tisk č. 794/0, byl však projednán toliko v organizačním výboru a k jeho projednání na plénu Poslanecké sněmovny již v 5. volebním období **nedošlo**). GIBS I – předcházelo vypracování „Analýzy kontrolních mechanismů v bezpečnostních sborech“.
- ❑ **GIBS II** - vláda České republiky ve svém programovém prohlášení zavázala, že předloží návrh zákona o Generální inspekci bezpečnostních sborů. V souladu s tímto programovým prohlášením v rámci schválené „**Strategie boje proti korupci**“ uložila ministru vnitra (Jan Kubice) úkol předložit **do 30. června 2011** vládě návrh zákona o Generální inspekci bezpečnostních sborů (rozeslán poslancům jako sněmovní tisk č. 410/0 dne 1. 7. 2011; prezident zákon podepsal 16. 11. 2011; schválený zákon doručen k podpisu premiérovi 21. 11. 2011; zákon vyhlášen 24. 11. 2011 ve Sbírce zákonů).

Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS)

(stav od 1.1.2012 spojený s účinnosti zák. č. 341/2011 Sb.)

Základní právní rámec

- *zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů;*
- *zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů;*
- *zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.*

Přijetím zákona o GIBS (včetně změn souvisejících zákonů) jsou odstraněny zmiňované nedostatky!?

Postavení Generální inspekce bezpečnostních sborů

Zákon č. 341/2011 Sb., o GIBS a o změně souvisejících zákonů upravuje: postavení, působnost, oprávnění a povinnosti GIBS a mění celou řadu souvisejících zákonů v souvislosti s novou koncepcí hlavního subjektu vnější kontroly policie, nezávislého na ministerstvech a ostatních bezpečnostních sborech.

- *Zákon je koncepčně postaven na základech zákona o policii a v mnoha případech na tento zákon odkazuje např. § 10, § 12, § 42, § 54, § 55 etc.*

§ 1 odst. 1 zákona č. 341/2011 Sb.

*„Zřizuje se Generální inspekce bezpečnostních sborů, která je **ozbrojeným bezpečnostním sborem.**“*

- ***ozbrojený** - viz Hlava VII § 25 dále § 62*
- ***bezpečnostní** – viz § 1 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb.*
- ***ekonomicky samostatný** - viz § 1 odst. 4*

Postavení Generální inspekce bezpečnostních sborů

§ 1 odst. 2

*„V čele inspekce stojí ředitel inspekce, kterého jmenuje a odvolává na **návrh vlády** a po projednání ve **výboru Poslanecké sněmovny** příslušném ve věcech bezpečnosti **předseda vlády**, jemuž je ředitel z výkonu své funkce odpovědný.“*

- *viz § 68 a § 98 tohoto zákona „prozatímní ředitel“*
- *viz § 1 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb.*

***plk. Mgr. Ing. Ivan Bílek** (náměstek plk. Mgr. Dušan Brunclík)*

§ 1 odst. 3

*„Úkoly inspekce plní příslušníci inspekce vykonávající v inspekci službu podle zákona upravujícího **služební poměr příslušníků bezp. sborů**.“*

- *nikoli policisté povolání k plnění úkolů MV, ale příslušníci zcela **nového** bezpečnostního sboru*

Působnost GIBS – rozdělení příslušnosti v přípravném řízení trestním

	PČR	PČR, Z	CS	VS	UZSI	BIS	VZ	OS	HZS
PR.	IPČR	IPČR	PČR	POVS	POUZSI	POBIS	POVZ	VP	PČR
VY.	SZ	PČR	PČR	PČR	SZ	SZ	SZ	PČR	PČR
			§ 12/2						

Prověřování PČR, P a Z

Vyšetřování PČR, P

IPČR za dozoru SZ

SZ za dozoru nadř. SZ

SZ má oprávnění dle § 157 odst. 2 a § 174 trestního řádu

	PČR	PČR, Z	CS	VS	UZSI	BIS	VZ	OS	HZS	GIBS P a Z
PR.	GIBS	GIBS	GIBS	GIBS	POUZSI	POBIS	POVZ	VP	PČR	POGIBS
VY.	GIBS	GIBS	GIBS	GIBS	SZ	SZ	SZ	PČR	PČR	SZ
			GIBS, Z?	GIBS, Z?						

Oprávnění GIBS

☐ ***Ze zákona o GIBS například:***

- *zajištění osoby § 11,*
- *umístění osoby do cely § 12,*
- *vydání a odebrání zbraně a prohlídka osoby § 13,*
- *vstup do živnostenské provozovny § 15,*
- *zastavení a prohlídka dopravního prostředku § 16,*
- *použití donucovacích prostředků a zbraně § 20 až § 28,*
- *podání vysvětlení § 30,*
- *prokázání totožnosti § 32,*
- *získávání údajů pro účely budoucí identifikace § 34,*
- *požadování inf. získaných při správě daní od správce daně § 40,*
- *zkouška spolehlivosti § 41.*

☐ ***Další oprávnění*** vyplývající z ostatních právních předpisů, zejména z trestního řádu související s postavením GIBS jako policejního orgánu ve smyslu § 12 odst. 2 TrŘ.

Povinnosti GIBS

☐ *Ze zákona o GIBS například:*

Základní povinnosti

- *zdvořilost § 3,*
  - *iniciativa § 4,*
  - *přiměřenost postupu § 5,*
  - *prokazování příslušnosti § 6,*
  - *poučování § 7,*
  - *mlčenlivost § 66.*
- *Ze zákona č. 361/2003 Sb., zejména § 45 „základní povinnosti“.*

Ostatní povinnosti *upravené napříč celým zákonem o GIBS a spojené s realizací jednotlivých oprávnění např. § 10, § 26.*

☐ Další povinnosti *vyplývající z ostatních právních předpisů zejména z trestního řádu a související s postavením GIBS jako policejního orgánu ve smyslu § 12 odst. 2 TrŘ.*

Kontrola GIBS (zejména)

- ❑ **vnitřní kontrolní mechanismy;**
- ❑ **parlamentní systém kontroly** (legislativní proces, schvalování rozpočtu, vlastní kontrolní orgán parlamentu § 57 zákona o GIBS);
- ❑ **systém občanské kontroly** (samotní občané, žaloba § 82 a násl. SřS, stížnost § 175 a násl. SpŘ, oznámení § 158/2 TrŘ, upozornění § 56 zákona o GIBS, nevládní organizace, masmédia, ombudsman);
- ❑ **při vedení trestního řízení dozor státního zástupce;**
- ❑ **výbor CPT, ombudsman, státní zástupce** – dodržování právních předpisů v místech omezení osobní svobody osob,
- ❑ **další kontrolní instituce.**

Literatura

Monografie

- *FILÁK, A., a kol. Zákon o Policii České republiky s komentářem. Praha: POLICE history 2009.*
- *VANGELI, B. Zákon o policii České republiky, Komentář. Praha: C. H. Beck. 2009.*

Zákony

- *č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů;*
- *č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů;*
- *č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů;*
- *č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.*

Internet

- www.gibs.cz.
- www.psp.cz.